

3. Domácnosti

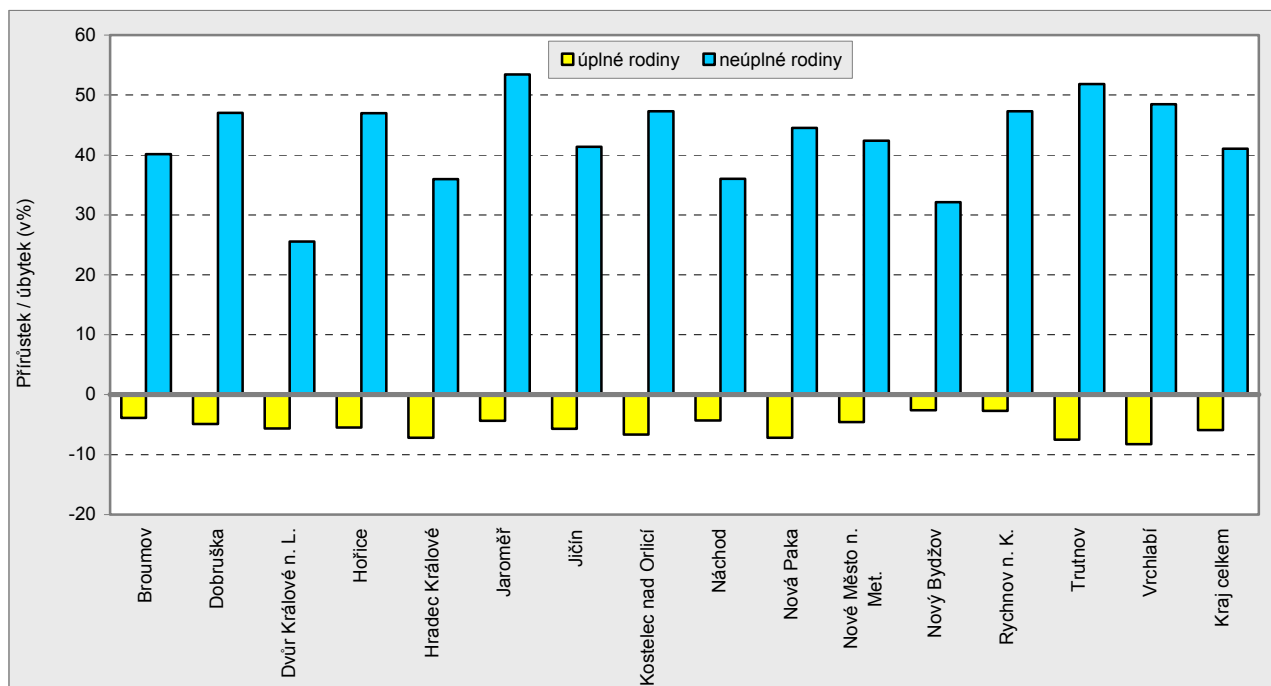
Domácnosti a rodiny jsou základními jednotkami, které ve společnosti plní řadu nezastupitelných funkcí, ovlivňují její potřeby a směry vývoje. Domácnosti, údaje o nich zjišťujeme jednou za deset let při SLDB, rozdělujeme do tří kategorií na bytové, hospodařící a cenzové. Údaje o bytových domácnostech slouží k hodnocení způsobu a úrovně bydlení, údaje o hospodařících domácnostech charakterizují životní úroveň a údaje o cenzových domácnostech vypovídají o rodinném a příbuzenském vztahu v bytových (případně hospodařících) domácnostech.

Bytová domácnost je charakterizována počtem bydlících osob v bytě a počtem společně hospodařících domácností v jednom bytě. Celkový počet bytových domácností v kraji v období mezi dvěma posledními sčítáními vzrostl o 3,1 %, nejvíce ve správních obvodech Broumov a Rychnov nad Kněžnou. Při posledním sčítání necelou desetinu bytových domácností (9,6 %) v kraji obývaly dvě a více cenzových domácností, nejvíce ve správních obvodech Trutnov a Nový Bydžov. Společného soužití více cenzových domácností v jednom bytě přibýlo v důsledku finanční nedostupnosti bydlení pro mladá manželství, která jsou nucena bydlet ve společné domácnosti s rodiči.

Hospodařící domácnosti tvořily osoby společně bydlící a společně hospodařící, tj. trvale hradily společné výdaje domácnosti. Hospodařící domácnosti mohou být tvořeny jednou nebo dvěma a více cenzovými domácnostmi. Ze tří typů domácností rostl počet hospodařících domácností v letech 1991–2001 v kraji nejrychleji (o 6,6 %). Z hlediska správních obvodů nejvíce ve správním obvodu Rychnov nad Kněžnou a Broumov, stejně jako u bytových domácností, což souvisí i s nejmladším věkovým průměrem obyvatel těchto správních obvodů. Většina hospodařících domácností byla jednocenzová, jen 1,4 % (3,1 tisíce domácností) tvořily dvě a více cenzových domácností.

Cenzové domácnosti jsou vytvářeny na základě příbuzenských a jiných vztahů v rámci jedné hospodařící domácnosti. Rozhodující pro určení typu cenzové domácnosti je rodina. Rozlišujeme tyto základní typy cenzových domácností: rodinné (úplné a neúplné) a ostatní (vícečlenné nerodinné domácnosti a domácnosti jednotlivců). Počet cenzových domácností v období mezi dvěma posledními sčítáními se zvýšil v kraji o 6,3 %, nárůst byl zaznamenán ve všech správních obvodech kraje. Na nárůstu se podílely především neúplné rodiny, jejichž počet v kraji vzrostl v průměru o 41 %, v některých správních obvodech o více než padesát procent (Jaroměř a Trutnov).

Graf 10 Změny počtu domácností podle výsledků SLDB v letech 1991-2001

Také **struktura cenзовých domácností** v porovnání se SLDB 1991 doznala určitých změn. Vzrostl podíl všech typů cenзовých domácností na úkor úplných rodin. Z hlediska správních obvodů byl nejvyšší pokles podílu úplných rodin zaznamenán ve správních obvodech Trutnov a Vrchlabí, nejmenší pokles ve správních obvodech Nový Bydžov a Dvůr Králové nad Labem.

Větší část cenзовých domácností tvoří **úplné rodiny** (56,9 %), jejich nejmenší podíl je ve správním obvodu Trutnov. V kraji žije z celkového počtu cenзовých domácností v průměru 26,4 % úplných rodin se závislými dětmi, nejvíce ve správních obvodech Dobruška a Rychnov nad Kněžnou, nejméně ve správních obvodech Trutnov a Hradec Králové. **Neúplné rodiny** představovaly v úhrnu 12,6 % cenзовých domácností, nejvyšší podíl těchto domácností byl ve správních obvodech Vrchlabí a Trutnov. V kraji je celkem 28 706 neúplných rodin, z toho je 60,2 % rodin ze závislými dětmi, nejvíce jich je ve správních obvodech Jaroměř a Broumov.

Podíly domácností jednotlivců vzrostly mezi lety 1991 a 2001 v kraji z 25,9 % na 29,2 %, nejvíce ve správních obvodech Rychnov nad Kněžnou a Nové Město nad Metují.

Tab. 9 Struktura cenзовých domácností podle jednotlivých typů

Tab. 5 Struktura cenzových domácností podle jednotlivých typů

	Cenzové domácnosti celkem		v tom podíl jednotlivých typů domácností (%)								Průměrný počet členů cenzové domácnosti
			úplné rodiny		neúplné rodiny		vícečlenné nerodinné domácnosti		domácnosti jednotlivců		
	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	1991	2001	
Kraj celkem	214 581	228 158	64,3	56,9	9,5	12,6	0,3	1,3	25,9	29,2	2,40
v tom správní obvody:											
Broumov	6 678	7 319	64,2	56,3	10,0	12,8	0,1	0,9	25,6	30,0	2,40
Dobruška	7 249	7 770	67,6	60,0	7,8	10,7	0,3	1,4	24,3	27,9	2,49
Dvůr Králové n. L.	11 082	11 224	61,4	57,2	10,2	12,7	0,3	1,2	28,1	28,9	2,40
Hořice	6 945	7 173	65,9	60,4	8,1	11,5	0,3	1,2	25,7	26,9	2,47
Hradec Králové	57 219	60 958	63,9	55,7	10,6	13,6	0,3	1,7	25,1	29,0	2,36
Jaroměř	7 283	7 832	64,7	57,5	8,9	12,7	0,3	1,1	26,0	28,6	2,44
Jičín	18 441	19 204	63,2	57,2	8,5	11,5	0,4	1,2	27,9	30,1	2,41
Kostelec nad Orlicí	9 312	9 959	67,7	59,1	8,4	11,5	0,3	1,2	23,6	28,1	2,44
Náchod	24 332	25 410	63,0	57,7	9,2	12,0	0,2	0,8	27,6	29,4	2,41
Nová Paka	5 101	5 304	67,4	60,1	8,1	11,2	0,4	1,0	24,2	27,7	2,50
Nové Město n. Met.	5 414	5 846	68,2	60,3	7,9	10,4	0,4	0,9	23,6	28,4	2,44
Nový Bydžov	6 506	6 764	65,5	61,4	8,2	10,5	0,4	1,2	25,9	27,0	2,49
Rychnov n. Kn.	12 316	13 748	66,8	58,2	8,7	11,5	0,5	1,1	24,0	29,1	2,45
Trutnov	25 749	27 970	63,0	53,7	10,0	13,9	0,2	1,4	26,8	31,0	2,33
Vrchlabí	10 954	11 677	64,4	55,4	10,1	14,0	0,3	1,2	25,3	29,4	2,39

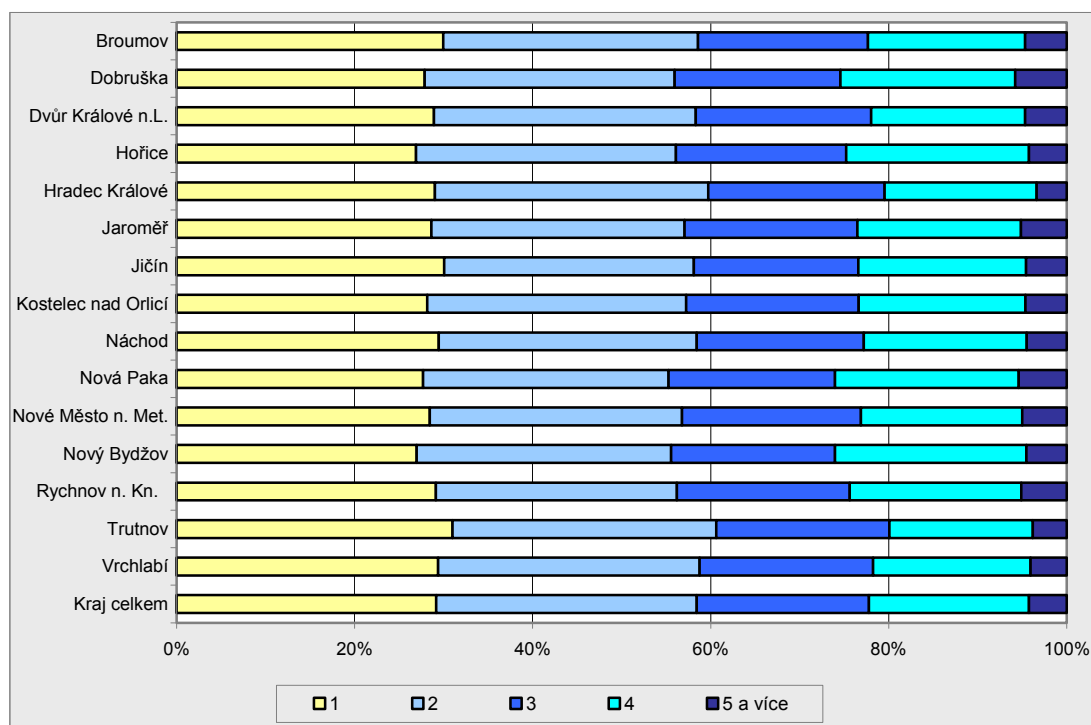
Zdroj: SLDB

Cenzové domácnosti v 90. letech doznaly změn i v **počtu členů domácností**. Došlo k dalšímu snížení podílu čtyř a vícečlenných domácností ve prospěch domácností o jednom až třech členech. V kraji bylo téměř shodně jedno a dvoučlenných domácností (29,2 %, resp. 29,3 %). Ve správním obvodu Trutnov bylo nejvíce jednočlenných domácností v kraji (31 %), ve správním obvodu Hradec Králové nejvíce dvoučlenných domácností (30,7 %), tříčlenné domácnosti byly nejvíce zastoupeny ve správním obvodu Nové Město nad Metují (20,1 %), čtyřčlenné ve správním obvodu Nový Bydžov (21,5 %) a nejvíce pět a vícečlenných rodin bylo ve správním obvodu Dobruška (5,8 %), což souvisí i s vyšším podílem věřícího obyvatelstva v tomto regionu.

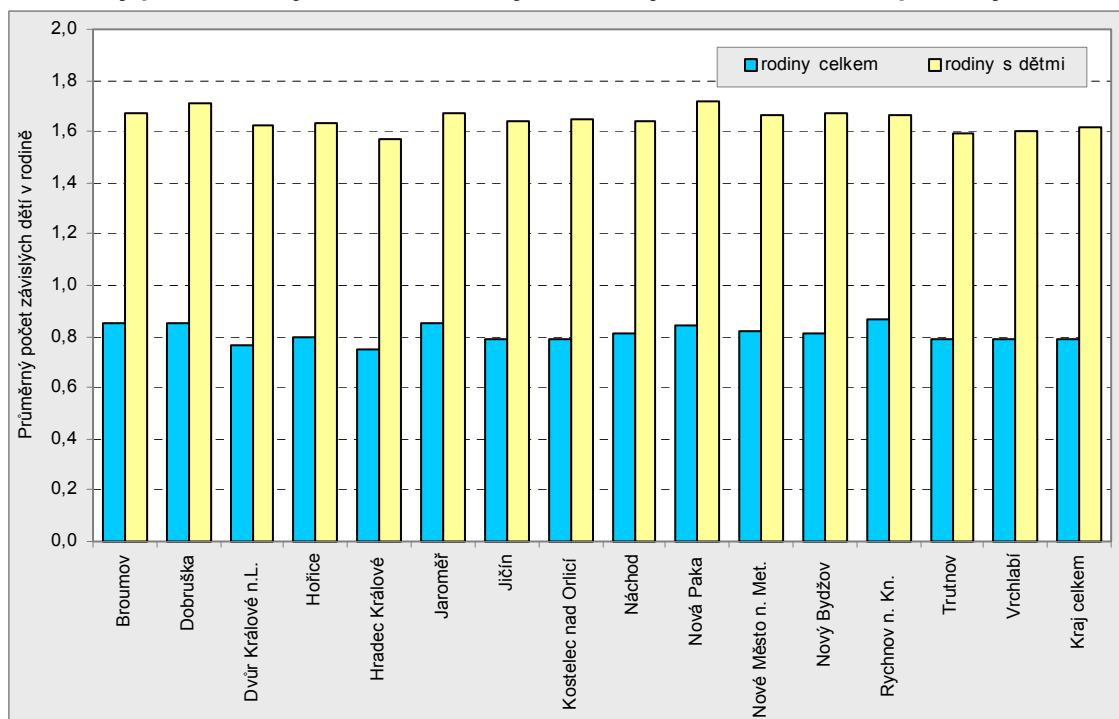
Průměrný počet členů domácnosti se v kraji pohyboval okolo hodnoty 2,40, správní obvod Nová Paka vykázal 2,50 člena na cenzovou domácnost, a to je nejvíce v kraji.

V kraji připadlo na jednu cenzovou rodinnou domácnost 0,79 závislých dětí, na jednu rodinu s dětmi pak 1,62 dítěte. Z pohledu jednotlivých ORP ve správním obvodu Rychnov nad Kněžnou připadá nejvíce dětí (0,86) na jednu cenzovou rodinnou domácnost, ve správním obvodu Nová Paka pak nejvíce dětí (1,72) na jednu rodinu s dětmi.

Graf 11 Struktura cenzových domácností podle počtu členů v % podle výsledků SLDB 2001

Graf 12 Průměrný počet závislých dětí v cenzových rodinných domácnostech podle výsledků SLDB2001

Vybavenost bytových domácností některými předměty dlouhodobého užívání a rekreační možnosti jejich členů ve správních obvodech byly následující. Domácnosti ve správním obvodu Hradec Králové byly nejlépe v kraji vybaveny zároveň pevnou linkou a mobilním telefonem (27,9% domácností), osobním počítačem a současně měly i nejvíce možností připojení na internet (18,7 %, resp. 8 %) a také největší procento těchto domácností využívalo rekreační objekt (22,9 %, průměr kraje 15,2 %). Tyto výsledky souvisí i se způsobem života ve velkých městech – větší dostupnost výpočetní techniky a na druhé straně potřeba úniku obyvatel o víkendech mimo městskou aglomeraci. Domácnosti ve správním obvodu Dobruška vlastnily nejvíce osobních automobilů, z toho také dva a více automobilů (63,1 %, resp. 11,3 %). Lze to vysvětlit horší dopravní obslužností a nutností obyvatel správního obvodu dopravovat se do zaměstnání a škol. Nejvyšší procento zavedených pevných telefonních linek měly ve správním obvodu Hořice (48,3 %, krajský průměr 43,9 %), samostatně mobilní telefon mělo nejvíce domácností ve správním obvodu Trutnov (15,7 %, krajský průměr 11 %), což lze vysvětlit rozvinutým cestovním ruchem v horské oblasti a nutností pružné komunikace s případnými klienty.